

գրեցնողըն պէյան իմ մէքտէ տիրէր :

Յետեւեւէր եէնի զապի իմ միշ օլտուգ-
լարը Օկիւսմա շէհրինտէ , եիւզ պին պաւ-
եա բամուգ զապի իմ տիրէտէն պաշգա , պիր
չօղտա պաւեալանմամը բամուգ պուլմուշ-
լար տրը :

— Բօմա հիւքիւմէ զիրի իտարէսինտէ
պուլունան աղաղի մէվ ճուտէնին ածագ 214
միւրէպպա միշ օլտուգու , վէ մէքբիւր արա-
ղինին պէշ էյալէթէ , եանի , Բօմա իլէ
Վաւարգա , Չիլիթա Վէգգիւ , Վարօշնօ-
նա , վէ Վէլիթի իլէ Վիլիթիպէ նամ է-
յալէթէրէ միւնգասամ օլուպ , վէ էհալիի
մէվ ճուտէրի իսէ , 691 պին 112 նուֆուստան
միւրէթիթէպ օլտուգու թագտիրտէ , եալնը
Բօմատա 208.816 սէքէնէ պուլունտուգու ,
Իթալեա զալէթալարնտա օգուլմուշ տուր :

— Իթալեա նամ զալէթանըն վէրտիյի
մալիւմաթա նաղարէն , թուրինօ շէհրինտէ
էհալիտէն խալիճէ քէսան Քիլիկ թագիր օ-
լունան պիր մէշիսէ թէճէմիւ իտէրէք , Ի-
թալեա տէվէթինին , Բօմանըն փալիթալթ
օլմասընտան սարթը նաղար իմ տիրէտէն պաշ-
գա , փալա իլէ օլան հէր պիր միւղաքէրէսինի
տալի թագպիհ իմ միշէր , վէ Իթալեանըն
հէր թարաթ էհալիսինէ տալի մէքթուպ
իրսալի իլէ , ալնի էքբեարը պէյան իմ մէլէ-
րինի սիփարիշ իլէ միշէր , վէ Վարիպալտի
ժէնէրալա պիր գըլթա շիւքրանիլէթ միտալը
թագտիրտէն գարար վէրմիշէր տիր :

— Բուսիս իմէրաթօրու հաղթէթէրի , աւ-
րըմըն քէաթֆէյի հիւքիւմտարանըն վէ
գէվաթը շէօհրէթիւարէրինին թասվիլէ-
րինի շէքտիրէրէք , փայլիթալթ օլան Իթ-
րապուրէ շէհրինէ եաղըն պիր մահէլէ վաղ
իմ տիրմէքտէ օլտուգունտան , պու էսնատէ
Տէր սէատէթտէ պուլունան Ղէզալիլի շէյի
Եպտ էլ Իատէր հաղթէթէրինին տալի եաղը
պոյա իլէ թասվիլիին շէքտիրթմէսինի , Տէր
սէատէթ սէթիրի ժէնէրալ Իյնալթիէվ ճէ-
նապէրինէ էմր իմ միշ օլտուգունտան , մու-
ճիպինճէ պիր րէսսամը մահիր մարիթէթի ի-
լէ շէյի միւմայիլէյհին թասվիլի շիւքիլմէք-
տէ օլտուգու մէսմուաթտան տրը :

— Վարօշ շէհրի միւնէճիւմէրինտէն սին-
եօր Ենիպալի տէ Վասբարի նամ զաթ , պու
կիլէնէքտէ եէնի պիր սէյարէ պուլուպ ,
հանթ նամ Իթալեալ շարին 600 սէնէլէք
տարեդարձընա հիւքիւմէն , Պէյալթիս թէս-
միլէ իլէ տիրի , Իթալեա զալէթալարնտա
օգուլմուշ տուր :

— Վիսպան թայիթէօինտէն պիրիսինին շիւմ-
շէք րըղընա գայէթ տիրգաթլէ պագմասըն-
տան , կէօլլէրի պօղուլմուշ օլտուգու , Իյն-
տիքանտանս Պէլթէնամ զալէթալարնտա օգուլ-
մուշ տուր :

— Պէլթիգա գրալթէօրու հաղթէթէրի բեա-

միլէն քէապի իֆադաթ իմ մէմիշ օլտուգուն-
տան , ագտէմճէ Վարիպալտիյի պագմըշ օ-
լան տօթթօր Վիլաթօն Պիրիսսէլ շէհրինէ
չաղըլմըշ տրը :

— Պրանսա իմէրաթօրու հաղթէթէրի
Ղէզալիլի տէ պուլունտուգու հէնկիւմտէ ,
մէմալթի մէքբիւրտէ մուգիմ Ղէհուտիլէր
թարաթընտան միւշարիլէյհէ պիպարու հալ-
թագտիրի իլէ , Պրանսալ միլէթիլի տէթ-
թէրինէ գայտ օլունմագըղը իմ թիտա իմ-
տիրէրի , վէ իմէրաթօր հաղթէթէրի թա-
րաթընտան տալի , իմ թիտայի մէքբիւրէ բու-
յի մուլաթիպագաթ իպրապը իլէ , միւտտէթի
գալիլէ զարթընտա խուսուսու մէքբիւրուն
իճրասընա հիւմէթ օլունմագըղըն վատ պոյ-
րուլուգու , Ղէզալիլի Սօնիթէօր նամ զա-
լէթալարնտա օգուլմուշ տուր :

— Վաճարիսթանըն Ինչթ նամ շէհրինէ
աղիմէթ իմ միշ օլան Ելլուսթիւս իմէրաթ-
րու հաղթէթէրինին , յունիս օնտա սալիմէն
Վիլէնայա ալթէթ պուլուրտուգըլարը , շէհրի
մէպուրտան վարիա օլան հալաթիսաթը ա-
խիլէտէն տիր :

— Մէքսիգատա վուգու պուլան ուլղուն-
սուլուլարտան տօլալը , Պրանսա տէվէթի
թարաթընտան եէնիտէն մէմալթի մէքբիւրէյ-
աքէր սէվգի փարիստէ թէվաթուր պուլ-
մուշ իսէտէ , Սօնիթէօր նամ րէսմի զալէթա-
նըն վէրտիյի մալիւմաթէ նաղարէն , եէնիտէն
աքէր սէվգ օլունմայուպ , ածագ սէնէ խի-
թամընտա միւտտէթէրի խիթամ պուլան
աքէրէրին եէլլէրինէ սայիլլէրի կէօնտէրի-
լէճէք տիր :

— Ինկիլթէրա պանգասը իսգօլթօու-
նու եիւղտէ իւշէ էնտիրմիշ տիր :

— Իսթանբանըն փայլիթալթ օլան Վատ-
րիս շէհրինտէ թագ ու նէշը օլունան Ի-
ւսգա նամ զալէթանըն վէրտիյի հալաթիճէ
նաղարէն , փալա հաղթէթէրի , Եմրիգայի
պուլան Վարիսթօֆ—Վարօշ նամ մէշհուր
զալթըն , էվիլեալար օրրասընա վաղ խալիթ-
սինէ գարար վէրմիշ իմիշ :

— Փարիս սարաթանը միւլթէպէրանընտան
վէ Ելմանեա աղնիեալնտան պիրիսինին , պու
կիլէնէրտէ փարիս պօրսասընտա 7 միլիօն ֆը-
լանգ զայ իմ միշ օլտուգու , վէ պու սէպէպ-
տէն 35 քիշիտէն միւլթէճալուղ սարաթ-
լարն տալի քիւլիյէթու զարալարա կիլիթ-
թար օլտուգըլար , փարիստէն վարիս օլան
մէքթուպարտան միւսթէպան տրը :

— Վիսպանիլ իլէ պալթա ալլալան մէշհուր
պալթա սէյետալը (ալճը) Սօնի , պու
տէթա եէնի պիր սիլաշ իհտաս իմ միշ տիր
վէ պու սիլաշ ալ մասրաթ իլէ մէլապանէ կէ-
լուպ , սոպուն իշինտէ հէր նէվիլ պալթա նի-
շան ալնարաթ գօրշուլն իլէ վուրուլուր իմիշ :

— Պուլարատա եէհուտիլէր նէ գատար
ղէնկին օլուր իսէ օլուն , արգալարնտա ա-
պա կիլուպ , պէլլէրինէ աթի պիր իփ պաղ-
լամագ աթէթէրինտէն պուլունտուգու Ենա-
թօլունտա օգուլմուշ տուր :

— Իրան տէվէթի ֆէլիսիսինին Տէր սէա-
աթ սէթիրի տէվէթու Սիլաշ Էիւսէյին
խան հաղթէթէրինին , տէվէթի Ելիյէ իլէ ,
տէվէթի միւլթէթիսինէ մէթպուլէսի միյա-
նընտա մէվճուտ օլան միւնասէպաթը իսալի-
սէնին թահքիմի էմրինտէ իպրաղ իլէտիք-
էրի մէսալի մէվթուրէրինէ միւքեաթա-
թէն , շէհամէթու Իրան շահը հաղթէթէ-
րի թարաթընտան Սիլաշիլիտտէվէ իւն-
լանը իթա պուլուրտուգու , Իթէհրանտան
մէվուտ հալաթիս թէլէկրաթիլէտէն տիր :
Ղէլիլէ

— Ելալիլի եղմանտէ Վարօշ թարաթըն-
տա պուլունան պուլթիթէրէթէրտէն պէլա-
յէթ միւլթէսսիպ , վէ կիլա զիւլմէրինճէ
ուլուրու բուհանիլէյէ քէմալիլէ տէլա-
թէթ իմ միշ օլան Սէն Ղէնարօ նամընտա
պիր աթէմին խիլիթիյան օլուլու , գալթի
թարաթընտան իսթիլպար օլունարագ ,
մէրգուլուն տէր հալ իտալիւնա գալթըլըպ
իճրա իմ տիրէրի անտէ , քէնտուսինին ահ-
վալը մէքբիւրէ իլէ մէլուֆ օլմատըլը , վէ
գուլվէյի բուհանիլէ սահպիլ պուլունտու-
գու ճիհէթլէ , օլ վալթը գանը թօլալնը-
լըպ պիր շիլէյէ գօնուլմուշ , վէ պէհր սէնէ
մէրգուլուն եօրթու կիլնիլլիսինտէ Վարօշտէ
պուլունան բաբալար շիլէյի մէքբիւրի տէր-
միյան իտէրէք , պուլունան պիր միւլթիլէյի
պահիր օլտուգու շիլէնին տէրունիստէ պու-
լունան գանըն գապարուպ թալար չըգմասը ,
վէ մուլալիլէրէն իլէլույէ կիլմէսիլլէ , օսէ-
նէնին ահվալինին միլթէթ մուլթիլի խալի օ-
լաճաղը , վէ եալուտ գապարմայր պիւրիւ-
նէթ իւղը գալթըլը հալտէ , քէնտուլլէրինին
պիր պէլայէ կիրիթթար օլաճաղարը իսթիլ-
լալ գըլընը տէյի , էհալիլի մէրգուլույէ իգ-
նա (ինանտըլմագ) վէ պու տամը հիլիլէ
(հիլիլէր) վէ մէթսէթէթէրի իլէ ճիւլմէյի
բէնէլէյի մէյթէթէթէրինէ իսալ իլլէմիշ օլ-
մալարըլա , պէհր սէնէ , միւլալը մէքբիւր
իւղը գանտան զուհուր իտէճէք հալէ նա-
ղարէն էհալի թէէսսիլէ կիլան , վէ հալի
պէշարէթտէ իլլալի շատիլ պի փաւան իթ-
մէլլի , Պրանսա իմէրաթօրու Վարօշտէ
աթս իտէրէք , պուլունարն պու միսիլլու վէհալ
վէ իսալթէյէ տիւլար օլուլարը , իսթիլա-
հալթընըն ինսիլապիլի իսթիլլալ իտէճէկի
ճիհէթլէ , փալալարա “մուլթագ պու սէնէ
գանը գապարտըն , իօլտա պէն սիլի գապար-
տըլը” քէլալըն կէօնտէրմէսիլլէ , տիլանէ
փալալար պիլղալուրէ օլ սէնէ մէքբիւր
գանը գապարտըպ պուլի մէյթէթէթէրինի
խալթա իլմամ իթտիրմիշէր , վէ պիր արալըպ

կարիպալտի տախի հայրգածը մատակցի, ետնի փափաքարն հիշէ վէ խիտէրինի ճիւղէն ինչպիսի իշխմիչ օլտուղու կիպի, Տէր սեւտեթէ կէլմիչ օլան մէջհուր Պօսթօնուն սղուռ, Նաբօլիյէ աղիմէթ իտերէթ թեւթ-բօյա կիտիպ, փափաքարն միտտէթի մե-տիտտէն պերու խալը պու հալտէ իգնա խտիչէրինի, վէ գանն նասը շիշէտէն չը-գըպ, վէ նէ սուրէթլէ կիտիպինի պիր օլուն հաւարագ խալպա կեօթէրմիչ, վէ պունուն իւղէրինէ մէղքիւր գանա իթիպատ իտէն սօ-ֆուլար թարաֆլարնտան, քէնտուսինին թէլէթ իտիլէճէկինի պաղը ահրպասը իկ-պար իտերէթ, տէրհալ օրատան սափուլմուշ տուր:

Ն էրէտէ

— Կիւ Նօրգտան վարիտ օլան սօն հալա-տիսաթա նաղարէն, թեքսաա էյալէթինտէ պունունան Վօնֆէտէրէրին Վիպի իսմիթ նամ ժէնէրար, շիտիյէ գատար Ֆէտէրէ-լէրէ մուգալէմէ իթմէքտէ իքէն, նիհայէթ քեաֆֆի զօրտուտ իլէ թէսլիմ օլմուշտուր:

Վօնֆէտէրէրին մագարը հիւքիւմէթի օլան Ռիշմընտ շէհրի ասըլգատէկնաննտան իայիլէճէ ֆաթիիալար պիր սէֆինէյէ րաքիպէն շափանայա կիթմէքտէ իքէն, Պօրիտ սե-վահիլինտէ ֆէտէրէլէր թարաֆրնտան ախլ ու կիրիթի օլունմուշար տուր:

ԴԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱՆԻԼԻՅԷ

Թարապղօն սանձաղը տնիլինտէ, Մգճէ Մպատ գաղաար միտտիլիպրահիմ պէյէ, րի-քեապը հիւմայունը շահանէ գաբուճու պա-շըլըլը թէվճի հպուրուլմուշ տուր:

— Նստիլի շահանէ թայինաթընտան պունունան էքմէք վէ էթ երինէ պունտան պէյլլէ իսթէյէն պէտէլ ագճէսի, եանի էք-մէյին օգգասը շիմտիլիք 48 փարատան օլուպ, վէ էթին գըյէսի իսէ 140 փարատան օլա-րագ վերլիլէճէկի հալատիսաթտան տուր:

— Կէլէճէք բաղար կիւնիւ եանի յունիս 13 տէ ճիւլուսու մէյմնէթ մէնտալը հաղը-թի Նիհանպանինին հէվմի մէսուտի օլմաղ-լէ, զաթը հաղըթի Սէտարէթիլինահի գօ-նաղընտա պիր միւքէլէթ զիեաֆէթ վէրիլէ-ճէք տիր:

— Թունա նէհրինին Սըրպ թարաֆրնտա պիր ճէսիմ քեօմիւր մատէնի պունունտուղու Պէկրատտան վարիտ օլան մէքթուպարտան միտթէպան տուր:

— Պրանսըլ զաղթալարընտա օգունտու-ղունա նաղարէն, պունտան պէյլլէ Նիլա-թիւտէն Սըրըր մէմալիքինէ իտիսալ օլունան զէնայիլ վէ քեաֆֆէյի մէքթիւլաթա տայիլ օլան էշեա, րէսմի կէօմիւրէտէն արի օլա-րագ իսքէնտէրիյէյէ գապուլ օլունաճաղըն-

տան մատա, Նիլայիլտէն իսքէնտէրիյէ-յէ գատար իշխմէք իշին պիր վաբօր գուլ-փանեալը թէշքիլ օլունուպ մուամէլաթը թիճարիյէյէ պէյիւք թէսհիլաթ վէրիլմէ-սի տախի մուգարըր պունունմուշտուր:

— Մգտէմճէ Վրանսա իմէրաթօրիշասը հուղըրինէ չըգտըլարը միսիլու, Սըրըրը զատէ Պօղոս պէյ իլէ, Սօնսինեօր Շփ-սուն գերապալծաւըն սըր քեաթիլի Մգար-եան վարդապետ ճէնապլէրի, իշ պու մահը հային 12 սինտէ, Մգթիլիա իմէրաթօրու հաղըթիլէրինին տախի հուղըրունա չըգմագ շէրէֆինէ նայիլ օլմուշար տուր:

— Պրուստան եաղըլտըղընա նաղարէն, կէլէն սէնէ Չէքմէճէտէ (Սամնը բօսթասը-նը փուրան հայտուտարըն արգատաշարընտան իքիսի, շէհրի մէղպուրուն եաղընլարընտա պիր զապլիյէյէ թէսատիլ իթմիլէր, վէ զապլիյէյէ անէրտէն պիրիսին թուլմագ իս-թէտիլինտէ, օ պիր արգատաշը զապլիյէյէյէ աթէշ իտերէթ պաճաղընտան վուրմուշ, վէ լքիսի տախի ֆիրար էթմիլէր տիր:

— Մէհաճիլինի չէրաքէսէ գօմիսինու րէ-յիսի (Սամն բաշա հաղըթիլէրինին էմիլի-լէ, Կէլիպօլու սանձաղընտա պունունան չէր-քէսլէրին ահլալը թէֆթիլի զըմընտա տէօրթ մէմուրին իրսալ օլունմուշ տուր:

— Թունա վիլայէթի վալիսի տէվիլէթու Սիտհէթ փաշա հաղըթիլէրի, մահը հալին 13 իւնճիւ կիւնիւ, զիրաթ միտտիլի իղլէթ-լու Վէրրգ էֆէլիսի իսթիմարճսեան իլէ, պաշ միւհլինտիս րիֆաթլու Նուսուֆ պէ պունունտուղու հալտէ, թըրնօվա ճանիպի-նէ աղիմէթ պուլուրմուշ տուր:

— Ռուսուգ իսլահսանէսինտէ պիր գաշ սանաթ իշլիլէճէկինտէն, իքի կէօղտէն աւա օլուպ, Ռուսուգտա տիլէնճիլիք իթմէքտէ պու ունանլէրին տախի, հասըր տօգուլթու-րուլմագ, վէ տիւշար օլտուգարը հալը մու-զայիգատէն պու սուրէթլէ ինէլալէրի եօլու պունունագ իւղըրէ, օ միսիլուլէրին իսմ ու մահլիլէրի տէ թէրի մախսուսունա գայտ օ-լունմագտէ օլտուղու իշիտիլմիշտիր:

— Շաղիրանըն օնունճու կիւնիւ Մէճի-տիլի գատապասը գուրպինտէ քեային Վարա սու բանայիլի քիւշատ օլունաճաղընտան ճիւլմէնին մալիւմի օլմագ իւղըրէ իլան օլու-նուր:

Թունա

— Պու կիւն իշլիթիկիմիլէ նաղարէն իս-կէնտէրէյէտէ գօլէրա իլէթի պաշալմըլ օլ-տուղունտան, օրատան կէլէն կէմիլէրին Չա-նագ Վալիստէ օն կիւն գարանթինա պէք-լէմէլէրինէ էմր ու թէնպիլ օլունմուշ տուր:

— Շամտ օլուն շու միւհլիլէ իլէթ Սըրըրա սիրաթիլ իթմէյիպ, անճագ իսքէնտէրիյէ-տէ գալմըլ, վէ տէֆի չարէսի զըմընտա հէր

նէլի սայ ու թէտապիրէ միւսարաթ օլալէ-մուշ օլտուղունտան, եաղընտա աֆէթի մէղ-պուրուն մահլը մէկուլտէն պունունագտէ տիր: Պու քսէֆէնկիլը հալատիս լուրնայտա տախի օգունմուշտուր:

Լէկէր եանլըլըգ եօգ իսէ, Ս պի բաշա հաղըթիլէրի, մէղքիւր աֆէթտէն տօլալը, շէհրի մէղպուրու թէրք իլէ, Սաղըլ ապա-սընա աղիմէթ իթմիշ տիր:

ԱՋԳԱՅԻՆ

Կէլէն հաթիթա 174 նիւմըրու Ս ա-րագատա, Վրդիլէ, իսթանպօլտան, Սալթա-նաթը սէնիլէ թարաֆրնտան միտտիլիքէ իրսալինէ լուլթ ու ինայէթ պուլուրմուշ Չէր-քէս իսմայիլ պէյին հագգընտա ումուլ է-հալի թարաֆրնտան իղհար օլունան սէնա վէ թէշէքքիւրի պէյան իթտիկիմիլ իլէ պէ-րապէր, պիր թագըմ զալմալարըն, միւսայի-լէյհին աղլինէ չաղըլտըլարըն տախի պիլ-տիրմիլ, վէ Սալթանաթը սէնիլէնին նալա-րը տիգգաթ, վէ բաթըրիքսանէնին տախի սայ ու հիւմէթինի աճիլանէ տալէթ իթմիշ իտիլ: Պու տէֆա, մահլիլէ մէղպուր Շալարը թա-րաֆրնտան շու ալթիտէքի պիր նէվի արը-հալ թարաֆրմըլա կէօնտէրիլէրէք, նէշի թէճա օլունմուշ օլտուղունտան, եիւրիք թա-շընան Շալարըն տիգգաթըն տալէթ նի-յէթիլլէ պու կիւն էրմէնիճէսինի պնէն տէրճ իլլէտիքտէն սօնրա, հիւքիւմէթին վէ էրմէ-նիճէ պիլմէյէնլէրին տախի մալիւմու օլմագ իւղըրէ, եարըն տախի թիւրքէսինի պէյան իտէրիլ:

Մգատէր իմբագիր:

Չէր աղատախօս անկեղծ բնութիւնն ու աղգասիրական ոգին վստահութիւն կուտայ մեզ խնդրելու, որ Չէր պատուական Ս ա-րագային մէկ էջը մեր բռնաբարեալ իրաւանց և անտանկի ցաւոց նկարագրութիւնն աս-պընջականելու զոհէք աղգասիրաբար: Սէր Վրդի գաւառակի եղենագործ բռնաւոր Տէ-րէպէկիներու թիւր որ քսանէն աւելի է, գժբաղդաբար ասոնց էն գաղանաբարոյ հը-րագունին ձեռքը մէք ողորմելի լէւմրան գիւ-ղացիքս իբրեւ գերի մնացած ենք: Մէհմէթ պէյլատէ իսմայիլ ցոփակեաց պէյին բաժին ելած ենք մեր ասոնց ծախուած օրէն ի վեր: Շամեստուլեան և ամօթիաճութեան զգաց-մունքներն թէ և չեն ներեր որ այս բռնա-ւորաց պարագլուխ իսմայիլ պէյին բռնու-լթեանց և եղենագործութեանց հետ իր չափաղանց զաղապարծ մոլութիւնն ալ պատ-մենք, բայց կըմտածենք որ չըպատմելով և չըբողոքելով սնոտի երկիւղ կրելով և ամօթ համարելով, մենք մեզնի իսկ դատապարտած կըլլանք զմեզ այս գերութեան վիճակին և ամօթալի կենցաղաւարութեան. քանզի մեր Ս հափառ Սուլթանին Մգարապարով կա-ռավարութիւնը՝ վստահ և հաւատարմ ենք, որ

